

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Yhteiskunnan kriisinkestävyys ja oikeusvaltioperiaatteen huomioiva kokonaisturvallisuus edellyttävät luotettavia ja ammattimaisia tiedotusvälineitä, jotka kykenevät toimimaan kaikissa olosuhteissa. Muistio ei mainitse erikseen mediaa, mutta tiedotusvälineiden rooli kriisitilanteissa on erittäin suuri. Disinformaatio on suuri turvallisuushäiriö, ja sen torjumiseksi tarvitaan paitsi mediakasvatusta myös faktantarkistukseen ja eettiseen itsesääntelyyn sitoutuneita, ammattimaisesti toimivia tiedotusvälineitä. Varautumisessa on pidettävä huoli median toimintaedellytyksistä, sillä kriisin tullessa eteen on myöhäistä. Hybridiuhkien torjunta tuskin onnistuu ilman mediaa. Tässä kaikessa paras työväline olisi sektorit ylittävä, ammattimedian roolin tunnustava mediapolitiikka.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Journalistiliitto huomauttaa, että tiedotusvälineiden asema demokratian elintärkeänä osana, kansalaisten informoijana kriisitilanteissa ja toisaalta myös vallan väärinkäytön ennaltaehkäisijänä olisi huomioitava myös valmiuslaissa. Sektori- tai toimialakohtaiset, varautumisvelvollisuutta koskevat erityissäännökset eivät saa rajoittaa journalistien ja tiedotusvälineiden työtä, vaan median erityinen rooli poikkeustilanteessa olisi tunnustettava ja huomioitava kokonaisuutta pohdittaessa.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Yhdymme Medialiiton näkemykseen siitä, että ammattimaisesti toimivien, itsesääntelyyn sitoutuneiden tiedotusvälineiden toiminta tulisi nähdä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta välttämättömäksi viestinnäksi ja sen asema tulisi huomioida myös lainsäädännössä. Muistio korostaa yksityisen sektorin ja yritysten asemaa todeten, että ”yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittiset järjestelmät ja palvelut ovat yhä useammin lähes kokonaan yksityisen sektorin tuottamia.” Journalistiliitto muistuttaa, että Suomessa on yleisradiojärjestelmän lisäksi koko valtakunnan kattava yksityisten paikallismediayritysten – niin radioiden, verkkojulkaisujen kuin lehtien - verkosto, joka toimii parhaimmassa tapauksessa olennaisena osana häiriötilanteisiin varautumista.

Valtioneuvoston edellisessä päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (2048/2018) oli erillinen alaluku mediasta, jossa luki, että ”Yhteiskunnan turvallisuutta ja vastuullista sananvapautta tukevan, vapaan ja moniäänisen median toimintaedellytyksien turvaaminen kaikissa olosuhteissa on yhteiskunnan turvaamisen painopisteitä. Joukkoviestinnän ja sen infrastruktuurien turvaaminen on välttämätöntä.” Journalistiliitto ilmaisee huolensa siitä, että median asemaa osana huoltovarmuutta, kokonaisturvallisuutta ja yhteiskunnallista varautumista ei muistiossa tunnisteta. Varautumista on mahdotonta toteuttaa ilman, että kansalaiset saavat luotettavaa tietoa siitä, miksi viranomaiset erilaisia suunnitelmia tekevät, ja tiedotusvälineiden rooli on tässä olennainen. Erilaisten viestintäverkkojen ja – palvelujen turvaamisen ohella myös median toimintaedellytykset on turvattava.

Nazarenko Salla
Suomen Journalistiliitto